

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad Sgriwtini

Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	10 Mehefin 2026
Pwnc:	Trosolwg manwl a chynnydd yn dilyn 1) Llythyr Gwirio Sicrwydd Awdurdod Lleol: Gwasanaethau Plant a Theuluoedd Cyngor Sir Ynys Môn, 2) Arolygiaeth Gofal Cymru a'r Arolwg a'r Wasanaethau Maethu.
Cadeirydd Sgriwtini:	Cynghorydd Jeff Evans

1. Pwy fydd yr aelod portffolio / swyddog arweiniol a fydd yn cyflwyno'r adroddiad?

Aelod Portffolio	Rôl
Cynghorydd Dyfed W. Jones	Deilydd Portffolio Gwasanaethau Plant a Theuluoedd
Swyddog Gwasanaeth (Cefnogi)	Rôl
Fon Roberts	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a Phennaeth y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd
Sian Roberts	Prif Arolygydd, Arolygiaeth Gofal Cymru

2. Pam y gofynnir i'r Pwyllgor Sgriwtini ystyried y mater

Diben yr adroddiad hwn yw rhannu canlyniad:
1) Gwiriad Sicrwydd Awdurdod Lleol Arolygiaeth Gofal Cymru ar Wasanaethau Plant a Theuluoedd Cyngor Sir Ynys Môn , a gwblhawyd rhwng 12 a 15 Ionawr 2026, a darparu sicrwydd ar ymateb yr Adran i fynd i'r afael â'r materion a amlinellwyd.
2) Arolygiad Arolygiaeth Gofal Cymru ar y Gwasanaethau Maethu , a ddigwyddodd ar yr un pryd â'r uchod, ond mewn adolygiad gyda thîm ar wahân yr un wythnos.

3. Rôl y Pwyllgor Sgriwtini ac Argymhellion

- ☒ Er sicrwydd
- ☐ Er argymhelliad i'r Pwyllgor Gwaith
- ☒ Er gwybodaeth

Argymhelliad/argymhellion:

Argymhellir fod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn darllen ac yn deall holl gynnwys y **Llythyr Sicrwydd Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a gyhoeddwyd gan Arolygiaeth Gofal Cymru ar 18 Mawrth 2026** yn ogystal â'r **Adroddiad Arolygiad Maethu dyddiedig 4 Mawrth 2026** - dolenni isod.

Argymhellir fod aelodau yn:

- a) cynnig sylwadau ar gynnwys Llythyr Sicrwydd Arolygiaeth Gofal Cymru.
- b) adolygu'r cynllun gwaith sydd wedi ei ddrafftio gan y Gwasanaeth, gan sicrhau ei fod yn myfyrio ar y prif feysydd ar gyfer gwella, fel yr amlygir yn y llythyr, gan gynnig awgrymiadau neu sylwadau.
- c) cynnig sylwadau ar yr Adroddiad Arolygiad Maethu. Ni nodwyd unrhyw rybuddion o ran gwella na blaenoriaethu yn yr adroddiad, felly nid oes cynllun gwaith i'w rannu gyda'r panel.

4. Sut mae'r argymhelliad/argymhellion yn cyfrannu at amcanion Cynllun y Cyngor?

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi sicrwydd i aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol fod ein Gwasanaethau Plant a Theuluoedd wedi cyflawni'r gwiriad sicrwydd i adolygu perfformiad gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol a bodloni ei ddyletswyddau a'i swyddogaethau statudol yn unol â deddfwriaeth.

Yn ei dro, mae hyn yn cynorthwyo i fodloni amcanion strategol Cynllun y Cyngor - Gofal Cymdeithasol, Llesiant a'r Iaith Gymraeg - drwy dderbyn trosolwg ac adborth allanol cadarnhaol gan ein harolygwyr, ac rydym yn sicrhau bod y Gwasanaeth yn darparu gwasanaeth o ansawdd yn ein cymunedau.

Yn bwysicach oll, mae ein gwerthoedd craidd, fel y nodir yng Nghynllun y Cyngor 2023-2028 - Parch, Cydweithio, Gonestrwydd a Hyrwyddo'r Cyngor a'r Ynys - yn cael eu cefnogi gan ganlyniadau'r ddau adroddiad.

5. Themâu sgriwtini allweddol

Themâu allweddol y dylai'r Pwyllgor Sgriwtini ganolbwyntio arnynt:

1. Monitro Cynllun Gwaith a Gwelliant
2. Pedwar Egwyddor Deddf 2014
3. Adnoddau a Capasiti'r Gweithlu
4. Heriau a Risgiau

6. Pwyntiau allweddol / crynodeb

1. Llythyr Sicrwydd - Gwasanaethau Plant a Theuluoedd

Mae'r llythyr sicrwydd yn disgrifio canfyddiadau'r gwiriad sicrwydd gan Arolygiaeth Gofal Cymru a gwblhawyd rhwng 12 a 16 Ionawr 2026. Roedd gweithgarwch yr arolygiad a ddilynwyd yn cyd-fynd â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a safonau ansawdd y Cod Ymarfer mewn perthynas â pherfformiad a gwelliannau yn y maes gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru. Y nod oedd deall pa mor effeithiol yw awdurdodau lleol wrth gefnogi, mesur a chynnal gwelliannau ar gyfer pobl a'r gwasanaethau.

Canolbwyntiodd Arolygiaeth Gofal Cymru ar y prif ymholiadau ar bedwar egwyddor Deddf 2014 a cheisio ateb y cwestiynau isod:

Pobl - llais a rheolaeth

- I ba raddau mae'r awdurdod lleol yn sicrhau y gall plant leisio eu barn, a bod cyfleoedd iddynt fanteisio ar wasanaeth eiriolaeth?
- I ba raddau mae'r awdurdod lleol yn sicrhau bod nifer digonol o fewn y gweithlu, fod ganddynt y sgiliau perthnasol, eu bod yn brofiadol ac yn cael eu cefnogi?

Atal

- I ba raddau mae'r awdurdod lleol yn sicrhau bod yr angen am ofal a chymorth yn isel, a bod yr angen i uwchgyfeirio'r angen yn cael ei atal yn ogystal â sicrhau y rhoddir y canlyniadau gorau posibl i bobl?
- I ba raddau mae'r awdurdod lleol yn sicrhau bod teuluoedd yn cael eu cefnogi i aros gyda'i gilydd, os yw hyn yn ddiogel ac er budd y plentyn drwy ddulliau ataliol, prydlon a seiliedig ar gryfderau.

Llesiant

- I ba raddau mae'r awdurdod lleol yn sicrhau bod plant yn cael eu hamddiffyn a'u diogelu rhag cael eu hesgeuluso a'u cam-drin, ac unrhyw fath arall o niwed?
- I ba raddau mae'r awdurdod lleol yn sicrhau bod risgiau'n cael eu dadansoddi'n dda, bod cynlluniau diogelu/gofal a chynllun cymorth ar waith a bod camau'n cael eu cymryd pan fod angen i ddiogelu plant a phobl ifanc rhag niwed a hyrwyddo eu llesiant?

Partneriaethau

- I ba raddau mae partneriaid yn gweithio gyda'i gilydd i roi canlyniadau cynaliadwy ac o ansawdd i blant a phobl ifanc?

Mae'r adroddiad yn amlinellu'r cryfderau a meysydd gwella dan bob un o'r penawdau uchod.

Nid ddaethpwyd ar draws unrhyw achos lle roedd gwaith y Gweithiwr Cymdeithasol yn peri pryder yn ystod yr arolygiad.

Dyma rai enghreifftiau a'r cryfderau/ymarfer cadarnhaol a nodwyd:

1. (4.6) Mae'r awdurdod lleol yn ymwybodol o'r heriau wrth recriwtio a chadw ymarferwyr yn y gwasanaethau plant.
Mae'r awdurdod lleol yn lliniaru'r risgiau hyn drwy fentrau sy'n cael eu cefnogi'n wleidyddol a chorfforaethol, megis Tyfu Eich Hun.
Mae hyn wedi galluogi ymarferwyr i gymhwyso i swyddi gwaith cymdeithasol, gan gryfhau cynllunio olyniaeth, cadw staff a sefydlogrwydd gwasanaeth ar gyfer plant a theuluoedd.
Mae hyn yn ymarfer cadarnhaol.
2. (4.14) Mae plant a theuluoedd yn elwa o ymarfer gwybodus am drawma sydd wedi ei ymgorffori yn dda
ar draws yr awdurdod lleol, yn cynnwys mewn gofal uniongyrchol a lleoliadau addysg. Mae un ysgol uwchradd wedi derbyn statws gwybodus am drawma, sy'n gyflawniad sylweddol.
Mae'r model yn cael ei rannu'n rhanbarthol a chenedlaethol.
3. (3.2) Mae ymarferwyr yn fedrus, arloesol ac wedi ymrwymo i gefnogi plant a theuluoedd i gael y canlyniadau gorau.
Mae hyn yn cael ei gydnabod yn gyson gan arweinwyr.
4. (3.3) Mae diwylliant iach ble mae her broffesiynol iach yn cael ei annog. Mae arweinwyr yn hyrwyddo cyfathrebu dwy ffordd a dull drws agored gyda'r gweithlu. Anogir ymarferwyr i fod yn arloesol a rhannu eu hargymhellion i wella gwasanaethau.
5. (4.24) Mae arferion diogelu yn rymus ac yn gyson gyda WSP. Mae mwyafrif y camau a phenderfyniadau dilynol yn cael eu dilyn yn brydon, yn cynnwys gwneud penderfyniadau mewn un diwrnod gwaith o dderbyn adroddiad am ddiogelwch plentyn, a chynnal trafodaethau strategol o fewn 24 awr o benderfynu bod angen un.
6. (4.36) Mae arweinwyr ac ymarferwyr yn parhau i ddatblygu partneriaethau cryf yn lleol, yn rhanbarthol a chenedlaethol, a hynny'n strategol a gweithredol.

Mewn ymateb i'r adroddiad a gafodd ei gyhoeddi, rydym wedi paratoi cynllun gwaith yn amlinellu ein meysydd gwella, ac mae copi wedi ei rannu gyda'r adroddiad hwn. Mae'r ddogfen hon yn amlinellu'r tasgau y mae angen i'r gwasanaeth fynd i'r afael â nhw. Mae'r gwaith hwn yn barhaus a bydd yn cael ei fonitro drwy ein Cynllun Cyflawni Gwasanaeth 2026-27, sy'n cael ei ddrafftio ar hyn o bryd.

2. Arolygiad Maethu

Roeddem yn falch iawn gyda chanlyniadau'r arolygiad Maethu aeth rhagddo am wythnos:

- a) **Nid yw Arolygiaeth Gofal Cymru wedi adnabod unrhyw feysydd i'w gwella.**
- b) **Nid yw Arolygiaeth Gofal Cymru wedi cyhoeddi unrhyw hysbysiadau camau blaenoriaeth.**

Mae derbyn adroddiad heb unrhyw feysydd gwella wedi eu hamlygu gan ein harolygwyr yn eithriadol, ac mae'n adlewyrchiad ar y ffordd llwyddiannus mae ein gwasanaethau'n cael eu rheoli, eu cefnogi a'u gweinyddu.

Dywedodd Arolygiaeth Gofal Cymru ***“Mae’r gwasanaeth wedi ei sefydlu’n dda gan ymarferwyr medrus a chymwys. Mae gofawyr maeth yn derbyn y gefnogaeth briodol ac mae asesiadau’n sicrhau eu haddasrwydd. Mae trefniadau ar gyfer recriwtio, goruchwyliaeth, adolygiadau blynyddol a datblygu yn effeithiol. Mae plant yn cael profi sefydlogrwydd sy’n rhan hanfodol o’u datblygiad, yn ogystal â derbyn addysg a gwasanaethau iechyd. Maent yn cael trafodaethau cyson ac mae sawl ffordd wahanol iddynt rannu eu barn.”***

“Mae anghenion iechyd plant yn cael eu cefnogi’n dda. Mae hyfforddiant gwybodus am drawma wedi cryfhau cymorth drwy ddatblygu dealltwriaeth gofawyr maeth o drawma a rhoi’r sgiliau iddynt ymateb i hyn yn sensitif. O ganlyniad, mae gofawyr maeth yn defnyddio strategaethau adeiladol sy’n helpu plant i reoli eu hemosiynau, rheoli heriau, a mynegi eu hunain yn fwy priodol.”

Rydym yn falch iawn o’n holl staff sydd wedi cefnogi’r ddau arolygiad, yn ogystal â gwneud gwaith dydd i ddydd, ac rydym ar ben ein digon i gael dathlu canlyniadau cadarnhaol y ddau arolygiad fel tîm, gan gydnabod yr holl waith caled ac ymdrechion.

7. Asesiad Effaith

- a. A oes asesiad effaith wedi ei gwblhau (ystyriaethau i gydraddoldeb, y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, yr iaith Gymraeg)?

☐ Do

☒ Na

Os na, eglurwch pam:

Ddim ei angen ar hyn o bryd - rydym wrthi’n cynllunio ein cynllun gwaith.

- b. Effeithiau posibl ar gyfleoedd i ddefnyddio’r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg

Yn Adran 7 Llythyr Sicrwydd Arolygiaeth Gofal Cymru, cyfeirir at yr iaith Gymraeg.

“Mae Arolygiaeth Gofal Cymru wedi ymrwymo i ddarparu’r iaith Gymraeg fel rhan o gynnis gweithredol yn ystod ei waith gydag awdurdodau lleol. Derbyniwyd y cynnis gweithredol ar yr achlysur hwn. Cynhaliwyd grwpiau ffocws a chyfweliadau yn y Gymraeg yn ystod y gwiriad sicrwydd.”

Mae’r Llythyr hefyd ar gael yn Gymraeg.

Mae Adran 4.3 yn nodi: “Mae’r awdurdod lleol yn elwa o garfan gref o ymarferwyr Cymraeg. Mae hyn yn brawf fod gwasanaethau’n cael eu darparu yn Gymraeg i fodloni anghenion ieithyddol plant a theuluoedd.”

- c. Effeithiau posibl ar y grwpiau a warchodir dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010

Gweler rhif 7.1 uchod.

- d. Effeithiau posib ar y rhai hynny sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol (penderfyniadau strategol)

Gweler rhif 7.1 uchod.

- e. Effaith bosib ar darged Carbon Sero Net y Cyngor

Niwtral

Cwblhawyd yr arolygiad ei hun wyneb yn wyneb ac electronig yn unig - ni rannwyd unrhyw ddogfennau na ffeiliau ar bapur yn ystod yr arolygiad hwn, gan warchod ein ôl-troed carbon.

Aseswyd yr effaith fel isel iawn.

8. Goblygiadau Ariannol

Gwnaeth ein harolygydd adnabod a chofnodi yn y llythyr yr heriau rydym yn eu hwynebu o ran bodloni'r galw oherwydd diffyg capasiti staff. Mae adran 3.6 yn nodi "*Fodd bynnag, mae pobl, ar brydiau, yn wynebu oediadau o ran derbyn cymorth oherwydd diffyg capasiti ymhlith ymarferwyr a phartneriaid amlasiantaethol.*" Gwnaed gyfeiriadau tebyg yn Adran 3.7, 4.18 a 4.19 "*Dylai'r awdurdod lleol adolygu'r gweithlu i sicrhau ei fod yn bodloni galw presennol, a phosibl, ynghyd â chynnal cysondeb o ran bodloni ei gyfrifoldebau statudol.*"

Ar ôl cael golwg manwl ar lwyth achosion Gwaith Cymdeithasol, pwysau gwaith a'r cynnydd mewn atgyfeiriadau, mae'r Awdurdod Lleol wedi cytuno i fuddsoddi mewn tair swydd Gwaith Cymdeithasol ychwanegol yn y strwythur Plant a Theuluoedd eleni, gydag 1 Gweithiwr Cymdeithasol ychwanegol ar gyfer 2026/27 pe byddai'r galw'n parhau i gynyddu.

9. Atodiadau

1. Mae copi o adroddiad Arolygiaeth Gofal Cymru ar gael yma:
<https://www.arolygiaethgofal.cymru/sites/default/files/2026-03/260318-anglesey-childrens-services-assurance-letter-cy.pdf>
2. Mae copi o Gynllun Gwaith Arolygiaeth Gofal Cymru ar gael fel dogfen ar wahân.
3. Mae copi o adroddiad Maethu Arolygiaeth Gofal Cymru ar gael yma:
<https://digidol.arolygiaethgofal.cymru/cyfeiriadur/gwasanaeth/SIN-00000740>

10. Awdur yr Adroddiad a phapurau cefndir

Ysgrifennwyd yr adroddiad gan Emma Edwards, Rheolwr Busnes

Mae'r Llythyr Sicrwydd, Adroddiad Maethu a Chynllun Gwaith ar gael yn Adran 9 uchod.

Gwiriad Sicrwydd Gwasanaethau Plant Ynys Môn 2026 - Arolygiaeth Gofal Cymru

Maes	Dylid ei wneud / Rhaid ei wneud	
Pobl - Llais a Rheolaeth	4.3 Mae'n rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod cofnodion yn adlewyrchu a yw'r cynnig gweithredol i ddarparu gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg wedi ei gynnig. 4.5 Dylai'r awdurdod lleol sicrhau bod cofnodion yn adlewyrchu fod ymarferwyr wedi cael cyfleoedd i fyfyrfo ar eu hymarfer wrth oruchwylio. Meysydd Gwella: 4.8 Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod eiriolaeth ffurfiol yn cael ei chynnig yn weithredol, ei hailgynnig, a'i darparu mewn modd amserol (lle bo angen). 4.9 Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau'n gyson bod lleisiau plant, gan gynnwys eu barn a'u dymuniadau, eu cyflwyniad, a'u dealltwriaeth o ddigwyddiadau, wedi'u nodi'n glir ym mhob cofnod perthnasol. 4.10 Rhaid i'r awdurdod lleol gryfhau ei gynnig o asesiad gofalwyr ffurfiol i sicrhau bod hawliau a llais pob gofalwr anffurfiol yn cael eu hyrwyddo'n llawn.	
Atal	Meysydd Gwella: 4.18 Unwaith y bydd yr adroddiad wedi'i dderbyn, dylai'r awdurdod lleol fwrw ymlaen ag unrhyw argymhellion a wneir mewn perthynas â'r agenda ataliol er mwyn sicrhau digonolrwydd mewn gwasanaethau cymorth cynnar ac atal. 4.19 Dylai'r awdurdod lleol adolygu'r gweithlu i sicrhau ei fod yn bodloni galw presennol, a phosibl, ynghyd â chynnal cysondeb o ran bodloni ei gyfrifoldebau statudol."	

	4.20 Dylai'r awdurdod lleol sicrhau bod cyfathrebu â phlant a theuluoedd yn gyson ac yn amserol. 4.21 Dylai'r awdurdod lleol sicrhau bod safonau cofnodi yn gyson a bod cofnodion yn cael eu huwchlwytho'n brydlon. 4.22 Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod ei fframwaith sicrhau ansawdd, Sicrhau Ansawdd a Gwella Ymarfer, wedi'i wreiddio'n gadarn mewn ymarfer. 4.23 Dylai'r awdurdod lleol sicrhau bod canlyniadau'n gyson â CAMPUS i gefnogi gwerthusiad effeithiol o a yw cynnydd mewn canlyniadau plant a theuluoedd wedi'i gyflawni, a pha mor llwyddiannus yw hynny.	
Llesiant	4.29 Dylai'r awdurdod lleol sicrhau bod cynlluniau wrth gefn yn cael eu gweithredu'n gyson. 4.30 Dylai'r awdurdod lleol gadarnhau canlyniad adroddiadau a wneir i blant (os yw'n briodol) ac yn ysgrifenedig at riant/gofalwr plentyn. Meysydd Gwella: 4.32 Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod pob ymarferydd perthnasol, gan gynnwys ymarferwyr o asiantaethau eraill, yn cael eu gwahodd i fynychu trafodaethau strategaeth lle bo'n bosibl. 4.33 Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod penderfyniadau a wneir, a bod camau a gymerir, yn gyson, yn amserol ac yn cyd-fynd â gweithdrefnau perthnasol. 4.34 Er mwyn cefnogi diogelu plant amserol ymhellach, dylai'r awdurdod lleol ystyried trefnu fforymau rheolaidd pellach gyda rhanddeiliaid.	

	4.35 Rhaid i'r awdurdod lleol sicrhau bod cofnodion yn egluro'n rheolaidd pa gefnogaeth, gwybodaeth a chyngor a ddarperir, a gan bwy, i oedolion y bernir eu bod mewn swyddi ymddiriedaeth, ac sy'n destun pryderon/honiadau.		
Partneriaethau ac Integreiddio	4.39 Unwaith y bydd yr adroddiad wedi'i dderbyn, dylai'r awdurdod lleol fwrw ymlaen ag unrhyw argymhellion a wneir. Meysydd Gwella: 4.40 Dylai'r awdurdod lleol barhau â'i waith gyda BIPBC i wella canlyniadau ymhellach i blant a theuluoedd. 4.41 Dylai'r awdurdod lleol barhau â'i ymdrechion i sicrhau amrywiaeth o lety addas yn ei ardal i ddiwallu anghenion y plant y mae'n gofalu amdanynt.		